

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACȚIA

și
ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Loe
 deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se în-
napolază.

ROMÂNUL

Fortificarea Ardealului

Arad, 13 Mai.

Dupăce înflăcărații noștri patrioți au bucurat la gazetă în nenumărate rânduri necesitatea de-a ne întări hotarul în potriva unei eventuale navele române, dupăce au dat alarma primejdiei române prin buciurnări stridente, ca să ajungă până la urechile miniștrilor de război și a contelui dela externe, au trimis prin a aduce această chestiune și înaintea delegațiunilor din primăvara asta. Pe vreme s'au temut că glasul lor din întrunirile publice și alarma lor din gazetele de toate nuanțele politice, nu va fi auzită de factorii supremi ai apărării monarhiei și patriotismul lor bine simțit va rămânea necunoscut înaintea acelor pe cari nu încetează a-i defăima, dar înaintea cărora nu întârzie de a se recomanda, cu orice ocaziune. „Susținătorii” monarhiei habsburgice, sincerii aderenți ai tripliei alianțe, — subînțeleasă aici și România prietenă — au voit, pe semne, să arate și delegațiunii cu ce ochi de Argus și cu ce credință de cerber veghiază la destinele și integritatea monarhiei.

Dar pentru sinceritatea patrioților maghiari e caracteristic faptul că ochiul lor vede clar singur când e vorba de primejdia ce-ar amenința monarhia din partea... României. Dintre toate eventualele atacuri împotriva monarhiei pe care viitorul le poate ascunde în sânul său, ei văd un singur punct roșu, dela care nu-și mai pot lua ochii. Primejdia slavă, de pildă, nu-i neliniștește, ba dimpotrivă o poziția maghiară de azi începe să vadă în înfrânta Rusie pe mântuitorul ființei naționale

a Ungurilor, steaua care, poate va arăta drumul ce duce la independența Ungariei. De câteori însă se observă vr'un fapt de independență politică în România, de câte ori peste munți răsună în libertate glasul conștiinței și demnității naționale a poporului român din Regat, patrioții maghiari din toate partidele se deșteaptă brusc, se agită, scot glasuri vestitoare de primejdie, patriotismul lor și credința față de tronul habsburgic iau proporții nu de toate zilele: înaintea lor apare punctul roșu, singura primejdie, primejdia română.

Așa s'a întâmplat în vara trecută când cu mobilizarea armatei române, așa s'a întâmplat după pacea dela București, când se pretindea de presa ungurească revizuirea, așa din prilejul congresului Ligei culturale, și, mai pe urmă cu prilejul manifestărilor dela teatrul național din București.

Cu toate ocaziunile acestea patrioții noștri au cerut, săptămâni de-arândul, fortificarea graniței dinspre România, au cercat să arate factorilor conducători ai monarhiei că România nu ne este aliată sinceră ci trage cu ochiul Ardealului „unguresc”, au cercat să documenteze că „elementul alcătuitor de stat” din Ungaria e cel mai sigur sprijinitor al împărăției întregi.

...Și România n'a făcut pân'acum altceva decât că a început să umble pe picioarele sale, — ceea ce înseamnă demnitățile și puterea unei țări și nimic alta. Cercurile conducătoare ale monarhiei nici n'au plecat urechea la alarma ungurească; presa austriacă n'a numit România infidelă, ba din potrivă a cercat să arete vina politice externe a monarhiei urmată în ultimul timp față de regatul

vecin. Contele Berchtold a fost aspru criticat de cele mai de seamă organe ale presei austriace, și în urma exposeurilor din delegațiuni și în urma apariției „Cărții roșii”.

Puțină impresie a făcut asupra factorilor mai înalți și alarma pe care a dat'o patriotismul unguresc chiar în sânul delegațiunilor. Ministrul de război s'a mărginit a răspunde: E lucru firesc ca conducerea armatei să dea o atențiune tot mai potențată întăririi tuturor granițelor, dar că, din natura acestei chestii urmează că nu poate fi tratată în publicitate, în amănunțimi”.

Temperamentul impulsiv al patrioților noștri îi face să nu observe că prea coase cu ață albă, ca să nu fie cunoscute sentimentele și intențiile lor. Ei nu bagă de seamă că toată lumea vede ce-i îndeamnă să sară așa de avântați întru a apăra integritatea monarhiei, că pe ei nu-i doare de împărăția habsburgică ci de regatul ungar. Ei sunt prea impulsivi și prea bombastici ca să recunoască adevărul că hotărându-se o Țară să umble pe picioarele sale, nu înseamnă încă să-ți fie dușmană. Și în miopia lor politică prin tot ce fac și propun — lucră pentru înstrăinarea României de legăturile ei actuale, când interesul lor ar fi, — dacă interesul lor bine înțeles se identifică cu al monarhiei — ca aceste legături să se întărească. Ei nu bagă de seamă — pe când toată lumea vede azi limpede — că de câte ori se alarmează de primejdia română, vorbește din ei singură antipatia de rasă, care nu-i lasă sănătoși văzând înflorirea și imputernicirea regatului vecin, și nici decât glasul sincer al alipirei de monarhia habsburgică sau de tripla alianță. Ei ar voi ca toate popoarele din monarhie să vadă prin

Teatrul provincial în Franța.

Teatrele locale, turneele și primejdia lor. —

Ziarul „Le Temps” din Paris a întreprins o cercetă referitoare la starea precară a teatrului provincial în Franța. A întrebat persoane încredințate din diferite tabere, ca să clarifice chestiunea aceasta importantă pentru dezvoltarea teatrului în țara, unde — după cum se știe — Parisul este singurul oraș, care consacră piesele teatrale.

Un răspuns mi s'a părut interesant și pentru că e dat de președintele actual al „Asociației directorilor de teatru din provincie”, d. Bizet-Laurie.

Concurența între turneu și între teatrul staționar care se va naște odată și la noi. Deocamdată avem simptomele: concurența teatrelor române față de prestațiunile actorilor noștri.

Articolul a apărut în „Le Temps” din 13 Oct. 1913.

„Situția este rea, dar ea va fi și mai rea, dacă nu se va remedia de pe acuma. Condițiile existenței nu sunt aceleași, ca mai înainte. Înaintea, de pildă acum douăzeci de ani, se crea o piesă nouă în Paris și după cincisprezece zile o aveam tipărită. Directorul de provincie o putea ceti, o putea cumpăra și monta. Avea să plătească autorilor decât dreptul lor de 6 procente. Găsea în trupa sa, permanentă și stabilă, toate elementele necesare la reprezen-

tarea comediei sau dramei celei nouă, care apărea astfel în provincie într'acelaș an, în care a fost „creiată” în Paris, sau — mult — în anul următor. Noutatea venea astfel să împropăteze repertoriul și — dacă plăcea piesa — era adăugată repertoriului și rămânea ca piesă de repertoriu.

Fiecare oraș puțintel mai important își avea astfel teatrul său, pe care-l subvenționa, își avea trupa și repertoriul său, autohton. Fiecare teatru își avea publicul său, din sprijinul căruia trăia dându-i și fiind dăruit. Era epoca de argint, dacă nu epoca de aur, a directorilor de provincie.

Ce s'a întâmplat însă? Transformarea mijloacelor de comunicație, mult mai mare ca mai înainte, bicicleta, automobilul — au tulburat viața liniștită, modestă, casnică, a provinciei. Gustul, care creștea mereu, față de sporturi a adus cu sine ca mulți din tinerii obicinuiți cu teatrul să-i întoarcă spatele. În sfârșit, mulțumită călătoriilor mai ușoare, s'au găsit intermediari abili, impresarii, cari au venit la idea să constituie la Paris trupe nomade de actori. Acești impresarii au urmat tratative directe cu autorii și, în loc de bietele 6% oferite din partea teatrelor municipale, le-au propus angajamente avantajoase ca să exploateze în toate orașele departamentelor piesele lor, cari se joacă în Paris în decursul „saison”-ului. Suma avea să fie plătită în ziua în care se subscrie contractul.

În urma greșelii directorilor celor vechi ai

teatrelor locale, cari erau învățați numai cu rutina cea veche și cari n'au văzut, la început, primejdia, care-i amenința, teatrele de provincie n'au întârziat să se supună la această lovitură, venită în urma noiei stări de lucruri, Turneele au ajuns concurențele imediate ale teatrului municipal stabil, mai cu seamă în orașele mici; căci dacă în Lyon, în Marsilia, în Bordeaux se află un public destul de numeros, destul de bogat și de înstărit, care să poată asigura viața mai multor întreprinderi teatrale și de genuri deosebite, nu e la fel în orașele cu 100.000 de locuitori (și cu mai puțin decât atât), unde publicul teatrului este vecinic același și n'are pentru spectacole în bugetul său decât o sumă fixă, care nu se poate lărgi prea mult. Este natural deci, că publicul acesta, ademenit de un spectacol, care vine din Paris, cu stam-pila oficială a unui teatru de boulevard și cu atracția unei trupe alese, de „vedette” pariziene, este natural, dacă lasă gol în seara aceea vechiul său teatru, în schimbul noutății, care-i sosește din capitală, cu întreg prestigiul renumelui.

De aici urmează, mai întâi detoate, că fiind prețul locurilor la reprezentațiile din turneu ridicat cu, aproximativ, a treia parte decât sunt acelea ale teatrului local — publicul va redobândi spesele extraordinare necercetând teatrul local în preziua sau în seara următoare. Mai apoi se adaugă și comparația între turneu și între prestațiunile teatrului local. Comparația aceasta nu va fi în favorul acestuia din urmă.

prisma mentalității și mai ales a sentimentului lor, chestiunea română, și întărirea României să devină un punct roșu pentru întreaga conducere a împărăției.

Spre nenorocul acestei monarhii, chiar în clipele mari ale ultimelor evenimente externe, politica noastră era condusă de un bărbat aplicat să privească prin prisma mentalității ungurești. Fără de influență maghiară, era cu neputință ca contele Berchtold să greșească așa de capital preferind Bulgaria României. Și acestei influențe nefaste se datoresc eforturile ce se depun acum, și la Viena și la București, pentru a se putea reveni la legăturile de mai înainte între aceste două state. Și dacă pentru întemeierea din nou a acestor legături se mai pune acum ca condiție și recunoașterea noastră, a Românilor din Ungaria, ca popor împreună alcătuitor de stat, desigur că nici Nemții din Austria, nici Cehii, nici Polonii, nici alt popor al monarhiei nu e împotriva acestei recunoașteri: un singur popor e în monarhie care se pune în calea apropierei României de Austro-Ungaria, și acesta e tot cel unguresc. El cearcă, parecă, instinctiv să rupă toate firele ce ne pot lega de România, — de România care are o importanță covârșitoare într'un eventual război austro-rus — și totuși ei se erigează de susținătorii acestei monarhii și pretind să fie întărită la granițele dinspre România.

Desigur noua lor eșire, din delegațiuni, împotriva României nu va fi bine venită pentru îndulcirea raporturilor dintre cele două țări. Zadarnic în delegațiunea austriacă s'a vorbit împotriva fortificațiilor. În opinia publică din regat nemulțumirea va crește față de monarhie.

Mărturisim convingerea că legăturile cu regatul vecin nu vor mai putea deveni tari și sincere până când se permite elementului unguresc să ducă hangul în politica externă a împărăției, până când antipatia lor de rasă va avea posibilitate să-și afle căi de scurgere prin acțiunile și notele diplomatice ale ministrului nostru de externe. Nu numai pentru că elementul unguresc, impulsiv din fire, e incompatibil cu diplomația, ci mai ales din motivul că ei identifică interesele monarhiei cu interesele lor naționale.

Nu se va putea ajunge la restabilirea sinceră a acelor legături până când, acelaș popor, e lăsat în voie slobodă să pună piedeci în dezvoltarea altui popor aici acasă, ne pun piedeci nouă Românilor, — tot din acelaș motiv: ca neamul românesc să nu ajungă odată mare și puternic.

Oamneii se obișnuiesc, încet pe încetul, să nu mai cerceteze reprezentatiile locale și să-și rezerve plăcerea de a asculta teatru la cele cinci, zece, cincisprezece reprezentații, pe cari le vor da în fiecare an cei doi sau trei mari antreprenori de turnee pe scena teatrului orașesc.

Se întâmplă încă anomalia aceasta, ca tocmai pe scena teatrului, căruia i se face cea mai mare concurență, se dau reprezentațiile turneelor. Directorul, care primește acest angajament face o speculație proastă: fără de risc, fără de spese, fără eforturi, e drept, primește pentru sală a treia sau a patra parte din rețetele turneului, dar nu este mult mai grea paguba pe care o suferă, a doua zi, când rețeta sa proprie serală scade la jumătate, din motivele înșirate mai sus?”

H. P. P.

Și interesul monarhiei, a triplei alianțe, cere de urgență ca elementul unguresc să nu se mai uite cu ochi răi la propășirea României, și să nu mai pună stavili dezvoltării politice și culturale a Românilor din Ardeal și Ungaria.

Nu de întărirea cu cetăți a frontierei dinspre România are lipsă monarhia, Ungurii și noi, ci de dărâmarea fortăreței șovinismului, a grandomaniei și a exclusivismului unguresc. De-o singură fortăreață are lipsă dinastia habsburgică, în toate țările sale: fortăreața dreptului și a dreptății pentru toate popoarele sale.

Austria, Capul Răutăților... și în Albania.

București, 10 Mai.

Acest titlu ar părea, la prima vedere, nepotrivit, paradoxal, într'un cât, de notorietate publică este faptul, că, unul din făuritorii principali ai noului stat albanez, este, fără indoială, și Austro-Ungaria.

Da, acest fapt este exact și cu prisosință demonstrat.

Totuși, pentru un adânc cunoșcător al fazelor prin cari a trebuit să treacă criza orientală, dela tratatul din Berlin și până la cel din București, atitudinea Austriei a fost mai perfidă față de statele amice și devotate politicii dela Viena, decât cu cele cari duceau față o politică ostilă Austriei.

Turcia și România ne oferă două exemple elocvente de politică perfidă a Austriei față de prieteni.

Se știe, că Rusia de două sute de ani jurase moarte Turciei și a făcut tot ce i-a stat în putință, ca să-și atingă țelul politic, cu toată constanța.

Austria din potrivă, în aparență susținea, că integritatea teritorială a împărăției otomane trebuie garantată, cu orice preț, iar în realitate ea a fost cea dintâi, care a violat această integritate și a stîrbit suveranitatea Sultanului prin anexarea Bosniei și a Hertegovinei, tocmai când Turcia dase dovezi indiscutabile prin proclamarea regimului constituțional, că intrase în stadiul civilizațiunii și al progresului, acordând toate libertățile politice și civile tuturor naționalităților din împărăție.

Dar perfidia austriacă continuă a se afirma, cu mai multă putere, înainte și după declararea crizei balcanice.

Înainte ia toate măsurile ca să zădărnicească orice alianță a Turciei cu România, alianță de natură a-i garanta un eventual atac din partea Bulgariei, care, de treizeci de ani, făcea sacrificii pentru a-și anexa Macedonia.

Toate revoluțiile din Albania, y comprise, cea din vara anului nefast Turciei, 1912, au fost opera Austriei.

În ajunul crizei, când uniunea balcanică era deja fapt împlinit, Austria sfătuește pe de o parte, pe Turci să demobilizeze toată armata, care a participat la manevrele din Adrianopol, iar pe de alta sfătuește pe România, infeodată pe atunci în politica Austriei, nu numai, ca să contramandeze manevrele din Dobrogea, ci să se declare neutră, fără nici o rezervă.

Modul cum au decurs evenimentele este arhicunoscut ca să mai adaogăm noi ceva.

Pe câmpiile Traciei nu s'a înmormântat numai cerbicia soldatului turc, ci și planurile perfide ale Austriei, care credea, că prin criza turco-balcanică, se va coborî la Salonic, fără să descărce nici un cărtuș.

Turcia a pierdut niște provincii dela cari nu trăgea nici un folos. Din potrivă, trebuia să cheltuiască pentru întrefinerea lor, pe lângă venitul provinciilor din Asia, și armata cea mai bună, adusă tot din Asia.

Austria a pierdut nu numai speranța de a eși la Salonic, ci și speranța de a se menține intactă la ea acasă.

Deoarece era firesc ca soartea bolnavului Bosfor să fie revendicată, cu mai mult succes de către Austria, care este formată, după chipul și asemănarea fostei Turcii Europene.

Austria, după falimentul politicii sale cu Turcia și cu România, lucrează să întărească și Bulgarii în sensul, ca, într'un viitor cât de apropiat, să-și poată lua revanșa dela balcanici și deosebi dela români!

Bulgarii, ar trebui să recunoască din experiența crudă a recentului trecut, că perfidia austriacă, care a fost dezastruoasă României și Turciei, n'are să fie salutară Bulgariei, Bulgariei, care are nevoie de sprijinul unui stat pe care de puternic pe atât de franc în politica ei. Căstia Cavalei să-i fie o primă dovadă de perfidia austriacă.

Bulgaria nu-și poate vindeca rănilor încă sângerând, nu-și poate recăpăta, ce a fost din ea, decât prin adoptarea unei politici care să facă posibilă stabilirea de raporturi amicale mai întâi cu România și apoi cu Serbia. Numai o înțelegere bulgaro-română poate restabilească o eră de liniște definitivă în Balcani și să zădărnicească intrigile Austriei.

De altfel între Bulgaria și România au fost pururea dela popor la popor raporturi mai mult decât amicale, și repetăm că ar fi de dorit, ca aceste raporturi să fie restabilite, deoarece stabilirea lor constituie, cea mai solidă cheie pentru întru realizarea idealului lor național mai depărtat.

Dacă există în Europa un stat vădit de naționalități și ipso facto proclamarea lor state naționale autonome, acesta este statul Austro-Ungar, care, înăbușe conștiința națională la atâtea popoare superioare sub toate raporturile și îndeosebi sub raportul național, al austriacilor cât și Ungurilor. Se știe, că în aparență apare degetul austriac, acolo își are culmea cea ce se numește fatalitate. Bulgarii, dacă continua politica austriacă să știe, că s'au cu fatalitatea însăși și în consecință vor avea soartea acelor cari s'au bucurat multă vreme de solitudinea austriacă.

Perfidia austriacă începe a se manifesta și în Albania, înainte ca noul stat să-și fi luat forma definitivă, așa după cum s'a decis la contera dela Londra.

Și aci ca și în Balcani, capul răutăților e Austria, care prin politica ei de amănare și șovăială, sub cuvânt, că caută să menajeze dușmanii de moarte ai Albaniei, menajează primul rând interesele austriece, subjugând țelul și politicește și economicește în așa fel încât vrând nevrând, Albania să devie un instrument orb în mâinile celor dela Viena.

Grozav se tem Austriei de faptul, că banezii își afirmă prea mult caracterul etnic și în ca să-l imprime și statului lor.

Ca măsură de precauțiune împotriva acestor tendințe de independență națională, cei dela Viena, nu numai că sunt dispuși să accepte de-a întregul programul de reforme ale guvernului autonom al faimosului renegat Zogru, ci îndeamnă pe cei din Durazzo, ca să se lege, odată mai curând. Acordarea acestor privilegii din partea guvernului printului de Viena însemnează menținerea influenței elenismului în Albania, și indirect, mai însemnează conservarea protectoratului austriac, care va constitui mai serioasă stîrbitură a suveranității naționale a tîndrului stat al Skipitarilor.

Felul cum își inaugurează Austria politica tradițională și în Albania, ne îndreptățește să credem că viața noului stat este problematică și că considerațiunile, cari au prezidat la creșterea lui au fost, pur și simplu, datorite antagonismului austro-italian. Acum în urmă se vede acestui antagonism și influența unei a treia țări, influența României, care raliată, la moment dat, cu Italia, ar putea să consolideze Albania, emancipând-o de sub jugul nefast al Austriei.

Rolul României, are să fie cu atât mai important în Albania cu cât în această țară trăiesc o însemnată populațiune românească, o populațiune băstinașă, care s'a identificat de timpuriu cu aspirațiunile unui stat Albanez național. Legăturile de fraternitate între Români și Albani i-au strâns în chipul cel mai indisolubil prin

pele vărsat la Corcea cu ocazia ultimelor evenimente.

E de notat, că Austria nu vede, cătuși de puțin, cu ochi buni nici frăția albano-română, nici sollicitudinea guvernului român pentru consolidarea Albaniei.

Acest fapt nu constituie o noutate pentru noi românii din Balcani. Nu. Noi cunoaștem pe austriaci nu din reputație, ci din experiență și prin urmare vorbim în cunoștință de cauză.

Austriecii, au fost cu noi românii din Balcani mai mult decât nedrepti. Pe deoparte se proclamau ca cei mai legitimi apărători ai Românilor macedoneni și pe de alta ne contestau existența etnică. Grecii în baza politicii austriace, ne prezentau în fața Turcilor, ca pe agenți ai celor din Viena. De geaba protestam noi la București, că consulii austriaci ne fac cel mai mare rău sub masca protectoratului lor. A trebuit să punem mâna pe dovezi absolut indiscutabile, ca să dăm la iveală perfidia austriacă. Ca să nu citez decât numai două, fiind cunoscute și de opinia publică română, ne mărginim a spune: 1. La 1913 când cu aplicarea faimoselor reforme dela Mürzsteg, toate naționalitățile, din care era compus frumosul mozaic macedonean, au trimis câte un delegat, care să participe la comisiunea pusă sub președinția unui inspector general al vilayetelor. Toți agenții civili ai puterilor interesate au recunoscut și numărarea unui membru român. Agentul civil austriac, dl Müller, s'a opus — din fericire fără succes — sub cuvânt că România nu este stat balcanic și că admitând și pe Români, cari de altfel sunt un popor harnic și pacinic, ar însemna, spune dl Müller, să complicăm mai mult chestia orientală, deja prea complicată.

2. Când cu recunoașterea oficială a naționalității române din Turcia, când ambasadorii Germaniei și Italiei au sprijinit în mod efectiv pe trimisul extraordinar al regelui Carol, dl Alexandru Em. Lahovary pe lângă Sublima Poartă, ambasadorul Austriei, sub pretext, tot ca să nu se complice chestia orientală, nu numai că n'a fost pentru Români, ci a dat instrucțiuni consulatelor din vilayete, să menajeze pe Greci, cari pe atunci eram la cuțite.

Ca să fim drepti trebuie să recunoaștem, că, dacă Austria a avut o politică nefastă și cu noi macedonenii, aceasta se datorește numai politicii ei generale de a nu vedea cu ochi buni influența crescândă a regatului român și la Români din afară.

În cazul când am fi și noi favorabili unei politici de turburări, de sigur, că sprijinul austriac nu ne-ar fi lipsit. Dar de un lucru să fie încredințată Austria, că ori care ar fi întorsătura, ce vor lua lucrurile în orient, bine pentru ea n'are să fie.

Bulgarii și Albanzii vor isprăvi prin a recunoaște, că nu se pot bizui pe sprijinul necondiționat al Austriei pentru atingerea telurilor lor naționale, câtă vreme cei dela Ballplatz vor continua a îngădui aliaților lor Unguri propaganda de maghiarizare a celorlalte naționalități de sub sceptrul Habsburgilor.

Să sperăm, că dacă combinațiunile politico-diplomatice, au dat naștere unui stat subred pe litoralul adriatic, energiile naționale ale popoarelor vor ști să se afirme, la timpul oportun, ca să dea naștere la statele naționale solide, de cari să se isbească, ca de stâncile de granit, lașitatea seculară a asupritorilor.

Albania, până când nu va fi în stare să-și opere prin vitejia ei nedesmintită în șirul veacurilor patria albaneză nu va avea curajul să apară mândră în fața lumii, și să-și ia locul ce i se cuvine în concertul națiunilor.

Deci Albanzii să nu uite: că ceea ce se dă de bună voie constituie o pomană, și numai ceea ce se capătă cu spada în mână, constituie un drept necontestat inalienabil. Cucerii-vă așadar libertățile politice, civile și religioase cu spada și teriți-vă de prietenia pe cât de interesată pe cât de nelastă a Austro-Ungariei.

Pyrrhus.

Frății din România despre fortificarea Ardealului. Confratele „Universul” publică la loc de frunte un articol sub titlul „Ardealul fortificat?”, în care, trecând în revistă eșecurile politice externe austro-ungare în decursul crizei balcanice, autorul ajunge la următoarea concluziune judicioasă:

„De rezerva opiniei noastre (față de Austro-Ungaria) nu poate fi învinuită numai diplomația austriacă. S'ar fi uitat o greșală, care în definitiv s'a întors spre binele nostru. Dar mai simțitori suntem la maltratarea rasei noastre, la acuzările aduse fruntașilor români, la condamnările preoților, la acele șicane de toate clipele acumulate în provocări dela rasă la rasă.

Acum în urmă Austria se hotărăște să fortifice Ardealul fără să-și dea seama, că aceasta va provoca din partea noastră un sistem de contrafortificații. Cred vecinii noștri că asemenea măsuri sunt de natură să ne apropie? Amenințarea nu ne îngrijeste. Vom dovedi în un viitor articol că Austro-Ungaria are cea mai mare nevoie de prietenia Românilor. Cât despre fortificarea Ardealului, mult mai omenesc și mai cuminte ar fi dacă bărbații politici maghiari ar pricepe acest adevăr elementar că apărarea unei țări nu stă în tăria cetățitorilor, ci în patriotismul cetățitorilor.

Maghiarii să fortifice pe Români din Ardeal.”

Raporturile României cu Austro-Ungaria. Ziarul „Roumanie” din București își exprimă regretele față cu încăpăținarea, cu care presa austro-ungară discută chestia raporturilor dintre România și monarhia austro-ungară. În Austro-Ungaria — scrie ziarul „Roumanie” — contele Berchtold a dat declarațiile cele mai iniștitoare privitor la aceste raporturi, iar în România dnii Maiorescu și Porumbaru. Aceasta ar trebui să mulțumească deplin. Publicându-se încă și documente diplomatice, cari confirmă declarațiile oficiale făcute în ambele țări, aderenții unor raporturi bune între România și Austro-Ungaria vor face cel mai bun serviciu ambelor țări, vorbind cât mai puțin despre această chestie.

Înțelegerea greco-română. Corespondentul din Constantinopol al ziarului „Dimineata” ocupându-se într'un articol de înțelegerea greco-română, scrie că în Constantinopol se crede ca exclusă o trăinicie a acestei înțelegeri, deoarece România nu-i poate acorda alte favoruri Greciei decât menținerea tuturor clauzulelor din contractul de pace din București. Aceste sunt periclitare însă în cazul, când Bulgaria ar dori să se revanșeze. Dar Poarta e convinsă, că Bulgaria nu se gândește la o revanșă. Bulgaria de altcând nici nu e situată ca să-și poată întâmpina gândul de revanșă, deoarece nu se poate crede, că Bulgaria ar risca bunele ei relații cu Turcia prin un conflict cu România. România prin urmare are lipsă de Grecia pentru că să fie asigurată împotriva pericolului bulgar, care însă de fapt nu există.

Motivele cari vorbesc pentru netrăinicia înțelegerii dintre România și Grecia sunt multe. Înainte de toate un astfel de motiv e dușmănia naturală, care a existat mereu între România și Grecia, și apoi e încă și atitudinea Grecilor față de Macedoromâni și Albania, față de care România are atât de multe simpatii.

„Ca în evul mediu”. Ziarul clerical „Alkotmány” în numărul său de azi reproduce în întregime articolul apărut sub titlul de mai sus în „Gazeta Transilvaniei”, care în legătură cu evenimentele din Hajdudorog, numește inquiziție medievală sistemul de maghiarizare prin biserică. — Ziarul maghiar afirmă că atacurile fâțișe aduse guvernărilor de presa românească în urma procesului din Sătmar, intenționează discreditarea catolicismului și, prin urmare, trecerea Românilor gr. cat. la ortodoxism.

Dealtcum „Alkotmány” pe coarda veche o îndrumă pe „G. T.” să compare starea deplorabilă a Ciangăilor din Moldova, ori în general a țărânilor din România, cu situația ideală a Românilor de dincoace — și apoi să vorbească.

Lupta pentru votul universal. Reform-Clubul maghiar s-a ținut ieri în capitală adunarea anuală obișnuită. Printre alții a luat cuvântul și d. Oscar Jászi, care într'o vorbire documentată a arătat necesitatea democrației pentru prosperarea țării; în scopul acesta democrații vor da concursul moral tuturor partidelor, cari au în programul lor realizarea votului universal, egal și secret. D. Jászi a redactat în sensul acesta un proiect de rezoluțiune, care s'a primit unanim de membrii numeroși. După aceasta s'a cetit raportul asupra activității de anul trecut și s'a procedat la alegerea comitetului pe anul curent. În comitetul nou a fost ales și renumitul românofob Dr. Apáthy, profesor universitar în Cluj, ceea ce ne face să tragem la îndoială acțiunea pur democratică a clubului, la care altfel priviam cu simpatie.

Justh despre mișcarea opoziției. Deși astăzi opinia publică urmărește cu atenție declarațiile din delegațiuni, nu sunt fără interes declarațiile făcute ieri de Justh partizanilor săi, în calitate de președinte al duor partide, asupra chestiunilor politice actuale.

— Mișcarea împotriva triplei alianțe — a spus Justh — pornită de partidul independent și 48-ist, guvernamentalii ar voi să o înăbușe cu atacuri și amenințări. Dealtcum această mișcare a fost provocată de înarmările exagerate, la cari monarhia noastră e obligată din cauza alianței cu Germania. Opoziția vede asigurarea păcii mai curând în apropierea de puterile triplei antante, decât în politica de înarmări și fortificații exagerate a triplei alianțe.

Despre proiectul de călătorie al deputaților opoziționiști la Paris (în loc de Petersburg), Justh a declarat că îl aprobă și că în privința aceasta s'au și luat măsuri. Mai ales trebuie să fie îngrijorată țeara de noul proiect de împrumut al statului, care arată — a spus Justh — că actualul sistem de guvernământ a adus țara într'o criză financiară mai mult decât îngrijitoare...

De prezent Justh face propagandă în circumscripția sa, pregătindu-și aderenții pentru alegerile apropiate.

O adresă a comitatului Pojon pentru fortificarea Ardealului. În adunarea congregațională a comitatului Pojon, care a avut loc ieri, deputatul Iuliu Sâghy a făcut propunere ca comitatul Pojon să se adreseze guvernului cerând fortificarea Ardealului. Sâghy și-a motivat propunerea spunând că faptul că între monarhie și România există raporturi bune nu e nici o piedecă pentru fortificarea Ardealului, căci doar monarhia menține și cu Italia nu numai raporturi de prietenie, ci chiar de alianță și fortificarea graniței spre Italia n'a fost o piedecă pentru aceste raporturi. Contele Iosif Zichy aderă în principiu la intențiunea exprimată în propunerea lui Sâghy, dar crede de mai potrivit ca în propunere să nu se numească partea de țară (Ardealul) ci comitatul să se adreseze către guvern cu rugarea ca să se fortifice „granițele sudostice” ale țării.

Deputatul Juriga vorbește împotriva propunerii, obiectivând că prin aceasta s'ar provoca numai o nouă urcare a cheltuielilor militare, cari și așa sunt prea îngreunătoare pentru populațiunea țării.

Sâghy răspunzând dlui Juriga stăruie pentru primirea propunerii lui, care nicidecum nu reclamă o nouă sporire a poverilor militare, pentru că în bugetul ministerului de război sunt luate sume deja de mai multe milioane pentru fortificări și prin propunerea lui s'ar ajunge numai ca aceste sume să se întrebuinteze numai pentru fortificarea graniței sudostice.

Adunarea a primit propunerea deputatului Sâghy cu modificarea dorită de contele Iosif Zichy.

Un deputat bulgar despre raporturile dintre Bulgaria și România. Ziarul „Reichspost” publică un articol de fond despre Bulgaria și România scris de deputatul bulgar Bagaroff.

Autorul susține că în trecut România a întreținut cu Bulgaria cele mai prietenoase relații. Acum însă Liga culturală română agită

contra monarhiei și a Bulgariei, dar în curând România va trebui să recunoască că nici monarhia, nici Bulgaria nu înseamnă vre-un pericol pentru ea. Pericolul vine din altă parte.

Dela »Biroul central«.

De unde se capătă certificatele școlare?

Ce are să facă cel ce nu capătă certificat?

Intrebările de mai la deal ni s'au pus din mai mult timp. Iată și răspunsul nostru:

In luna Aprilie, primarii comunali (biraie) împreună cu notarii, iar la orașe primarii orașenești prin organele lor, au cercetat toate școlile populare, căutând registrele de progres (ziarele de calcule — clömeneteli napló) dela anul 1900—1901 îndărăt. Unde au găsit registre, au dres proces verbal (protocol) despre asta, și au pecetluit registrele. Dela anul 1900—1901 încoace îl vor face același lucru inspectorii școlari.

Sustinătorii școlii, adică, la noi bisericile, sunt datoare a chema antistia comunală, să cerceteze registrele vechi și să le pecetluiască. Dacă preotul sau învățătorul nu au chemat antistia, poate merge ori care membru al bisericeii, să o cheme.

Registrele pecetluite rămân și pe mai departe în arhiva și proprietatea școlii! Notarul nu are drept să le ducă dela școală, numai atunci când școala a încetat! Se aud plângeri, că notarii au dus registrele, și din școale cari nu au încetat. Faceți arătare, pe telefon la vicecomitele (višpanul), în cazuri ca acesta.

Din registrele pecetluite în modul povestit, învățătorii și directorii școlii — cei de acum! — trebuie să dea copie de certificat (testimoniu) ori cui. Se poate cere și în scrisoare certificatul. Cei cari dau certificatul în copie, suni datorii să-l trimită cu poșta, la cerere.

Dacă școala s'a închis, și registrele s'au luat la primărie, atunci primăria dă copia de certificat.

Articolul de lege XXIII 1913 §. 3. p. 3. și §. 4 p. 2. pedepsește foarte aspru — cu pușcărie până la 1 an, amendă (pedeapsă) până la 1000 cor. — pe cel ce se împotrivesc, să dea copie de certificat, sau ori ce altă lămurire cerută, și de lipsă pentru câștigarea dreptului de vot. Stăruți dar, în virtutea legii acesteia!!

Cine nu poate căpăta cu nici un preț copia de certificat, de pildă pentru că s'au prăpădit registrele, acela face cuminte, dacă se supune acuma din nou la examen, în fața comisiei permanente. Nu strică să se supună la examen, și acel care a făcut patru sau șase clase, dacă i se fac greutăți, la căpătarea certificatului vechiu! Mai bine două dovezi, decât una, sau nici una!...

Mai târziu poate umbla fiecare să capete certificat dela școală unde a făcut cele 4 sau 6 clase. Dar să nu întârzie de tot, e bine, să facă acuma din nou examen. Statul acesta îl dăm mai cu seamă acelora, cărora învățătorii nu vreau să le dea certificate, din registrele vechi, și acelora cari trebuie să-și scoată dela antistia (notar, primar) certificatul. Desigur li se vor pune bete în roate, când o fi la adică. De aceea negreșit să vină la examen sătenii, acolo unde registrele nu-s chiar în toată regula.

Firește, că cei ce au făcut șase clase, chiar și dacă s'au supus acum din nou la examen, să nu se lase — până la întocmirea listelor mai au vreme! — fără să dobândească certificat din registrele școlii. E mare deosebire, la dare! Cei cu certificat dela comisie, căpătat acum, trebuie să plătească dare 20 cor., pe când cei cu certificat dela școală, de pe 6 clase, au să plătească dare numai 2 cor. Aceștia dar să-și vadă de certificat școlar, adică de copie, negreșit!

(N. B. Ziarele noastre sunt rugate să reproducă aceste îndrumări.)

Răspunsuri.

Romulus Popoviciu, Teșalău. — Ca să capeti drept de vot trebuie să fii de 30 ani împliniți, sau să îplinești vârsta asta în anul acesta (anul când se întocmesc listele). Dacă s'au perdut registrele (protocolalele) înainte de 1900, n'ai ce face, trebuie

să te supui acuma din nou la examen, și să plătești dare 20 cor., chiar și dacă ai terminat mai de mult 6 clase populare. Cetește cele scrise mai la deal. Foarte frumos că te interesezi și de alții. Din precauțiune supune-te negreșit la examen. — E adevărat, că cel trecut de 24 ani se poate supune la examen, dar în listă nu va fi luat până nu va împlini 30 de ani! Cu toate acestea e bine să faci examenul și cel de 24 ani, acum, până comisiile de examinare încă nu învață toate câniile... *Examenul este doar gratuit!* N'aveți să plătiți nici taxă, nici timbre! *Certificatul primit acum, la examen, are putere pentru întreaga țară și până moare omul.* Adică vorba vine. Nu vom trăi doar o viață întreagă sub legile de azi!? — §-ul 44. din legea electorală prevede cazul, când comisia care va întocmi listele, va avea să câștige din oficiu documentele necesare, dar nu vă încredeți în asta. Bunăvoința dușmanului, știi ce plătește... Așa e: cei cari au fost luați în lista din 1913, au drept de vot, fără examen și fără dare!

B. M. — Miskolcz. — Dta nu știi scrie și ceteri numai românește, iar în orașul acela străin nu este comisie pentru știutorii de carte românească. Ce să faci? Să mergi la interpretul (tâlmaciul) tribunalului sau judecătoriei (hites tolmács) sau la notarul public, care știe românește, și să ceri să te examineze. Dacă nu vrea adă-i aminte de paragraful 15 din ordonanța ministrului de culte nr. 1184—1914 V. K. M. Nu cred că va mai refuza.

Invățător în H. — Destul de neglijent, că nu ai stăruit să fii numit dta în comisia permanentă de examinare. Invățătorii din centrul pretorial, au întâietate, conform dispozițiilor ministeriale. Era și în interesul dtale: membrii comisiei au un diurn frumuseț de câte 6 coroane. — Cursurile de alfabet, organizate de stat (Országos közművelődési tanács), respective certificatul bun, primit dela aceste cursuri, sunt egale cu certificatele date de comisia permanentă. Altele nu.

S. B. preot — Nerău. — Primim scrisoarea dv. după încheierea articolului din frunte. Credem să găsiți în el informațiile dorite. Dvoastră nu puteți da altfel certificatul, decum e situația faptică, nu cumva să aveți neplăceri. *Va să zică, scrieți în certificat, că X. Y. a terminat clasa cutare, dar rezultatul nu se poate constata din registre.* Atât. — Ordinul ministerial, des citat în răspunsurile noastre, nu ne lămurește asupra cazurilor acestora. Vom vedea cum se va desvolta practica. Cei respinși la întocmirea listei, pentru defectul amintit al certificatului, *să facă negreșit recurs, ca instanțele mai înalte să fie silite a pronunța hotărâri meritorii.* Legea însăș — paragrafii 44, 49, 51 — e lacunoasă. Legea specială amintită în paragrafii citați nu s'a adus încă. E vorba, că vor interpreta liberal sau nu, comisiile legea. — Vă multumim și noi pentru ostenețile desfășurate întru luminarea poporului.

MAI MULTORA. — Am spus greșit, într'un articol de mai nainte, că rangul de subofiter la miliție și la jandarmerie începe cu sergentul. Corect e: cu caporalul, (căprar) și dela acesta mai în sus. Aceștia, dacă fac examenul de scris și cetit, sau vor arăta certificat de clasa 4, cel puțin, — vor fi luați în listă, fără să plătească un ban dare!:

BIUROUL CENTRAL.

Adresa Biroului central este: Arad, str. Zrinyi nr. 1/a, etaj I. Orele de birou sunt dela 8—12 i. a. și dela 2—5 d. a., în care timp secretarul partidului nostru stă la îndemâna ori și cui, în chestii de interes politic.

Congresul Uniunii femeilor române din Ungaria.

CONVOCARE.

Uniunea femeilor române din Ungaria convoacă în senzul statutelor

Congresul

Reuniunilor de femei române asociate, ce se va ținea în orașul Sibiu în zilele de 26 și 27 Mai st. v. (8 și 9 Iunie st. n.) la serbătorile Rusaliilor.

Ordinea de zi și Programul festiv va urma să se publice.

Comitetul Uniunii femeilor române din Ungaria.

Informațiuni.

Toate Reuniunile de femei române sunt rugate să participe la acest congres.

Reprezentarea diferitelor Reuniuni se face personal prin două membre delegate, cari au drept de vot. Este de dorit însă să participe fiecare Reuniune cât mai multe membre, cari au vot consultativ.

Toate Reuniunile sunt rugate să anunțe din timp Reuniunea femeilor române din Sibiu — prezidată de Maria Cosma, — cari sunt membrele delegate, cunoscut și pe celelalte membre ale Reuniunii, care parte la congres, pentru a se putea lua în considerare.

La timpul său, să se anunțe și ziua și ora de început.

Dnele cari doresc să rostescă memoriile sau să participe la congres, vor trebui să le prezinte în fața prezidenței Uniunii Brașov, str. Fântâna.

Reuniunile asociate, cari nu au răspuns încă Uniunii, sunt rugate să răspundă în cel mai scurt timp, pentru că activitatea fiecăreia să fie rezumată în raportul general.

În sfârșit se face cunoscut tuturor femeilor că în senzul hotărârii ultimului congres, *toate hotărârile lor la congres să fie simple*, să se aplice numai motivele noastre naționale române; se admite *bluza țărănească* cu motive naționale, precum și *negre* pentru damele, cari ar preferi această bluză. Pălăriile vor fi simple fără pene, ci numai cu panglici sau cu benți țărănești.

Brașov, în 27 Maiu 1914.

Maria B. Băulescu,
prezid. Uniunii fem. rom. din Brașov.

Scrisoare din Roma

Catastrofa din Sicilla — Boala Impăratului și Iosif și Italia.

(Dela coresp. nostru.)

Și iarăși un cataclism își împărăștie în supra întregii Italiei... Cutremurul din Sicilia a sters de pe harta Italiei mai multe satouri, rămat altele până în temelie, și mai ales, este mai trist, a stins o mulțime de vieți omenești. Din Florida și răzătoarea parte a Sicilliei care este provincia Catania, cutremurul a făcut un cimitir și un vast câmp acoperit cu ruinele satelor cari înveșeau priveliștea frumoasă a regiunii bogate.

Vulcanul Etna, a vrut să fie și el la lucru. Vezuviul, care acum câți-va ani a ruit și a stins din jurul său, și Etna, de data aceasta a fost teribil. Cutremurul a fost așa de puternic încât casele s'au năruit într-o clipă; o mare sânguduitură a urmat după puțin cele din jur, complectând opera de distrugere.

Pagubele sunt enorme, nenorocirea este însemnată, iar jalea ce s'a abătut în urma acestui dezastru, asupra întregii Italiei, este enormă. Sunt morți cu sutele, dar cifra exactă nu se știe încă până în prezent. Sate întregi au fost de pe suprafața pământului, și corpurile sunt te ale locuitorilor zac sub dărâmturi. Alături de groaznică a fost cutremurarea pământului, un tren a fost aruncat de pe șine.

Primile știri, venite din localitate sunt îngrijorătoare. Se povestesc unele scene sfâșietoare. Unele știri sunt mai atenuate, și se spune că prăpățiile catastrofei nu sunt așa de mari. Însă oamenii nu crede că dezastrul a fost mic și că populația Italiei deplânge nenorocirea ce s'a abătut grea și dureroasă asupra țării. Căci pierderile sunt colosale, atât economicește cât și umane, cari și-au găsit moartea acolo unde erau elemente de progres ale Italiei.

Etna, s'a arătat mai rău ca niciodată; și numai cutremurul de pământ a fost rezultatul răutății sale, dar și un nou crater s'a mai deschis, prin care lava aprinsă curge din abondață arzând tot ce întâlnește în cale. Copacii și casele cari au rămas, ruinele cari mai stau în picioare, se aprind în contactul cu lava, ca mâncunghi de paie uscate.

Populația este disperată. Bolnavii din orașe au fugit urlând de groază, deținuții sunt revoltat în penitenciare, lumea aleargă pe stradele încărcate de ruine. Este o jale însemnată.

Făcându-se apelatie, curia a întărit sentința care prin urmare s'a ridicat la valoare de drept și se execută. Doar atâta i s'a mai conces „aprioritorului”, că dacă eventual nu ar fi dispus să achite amenda de 1000 cor., mai poate sta în temniță 50 de zile în plus, ca să mediteze în dragă voie asupra statului unitar-național marșiar și... utopic.

Familia regală română pe Dunăre. Ni se comu- nica din București: Luni înainte de amiazi la o- rele 11 a sosit în Oltenița trenul regal, în care se aflau suveranii și întreaga familie princiară.

Trenul nu s'a oprită în gară, ci în port.

Monitorul „Lahovari” escortat de mai multe vedete a salutat sosirea trenului regal.

Suveranii descinzând din vagon au fost intim- pinați de dnii general Georgescu, comandantul cor- pului V de armată; primar Ioan Ionescu, care a o- ferit M. S. regelui conform tradiției, pâne și sare. A urât bună venire familiei regale și princiare din partea meseriașilor d. Ștefan Niculescu, și preotul Marinescu, un venerabil bătrân, care a impresionat mult asistența prin vorbele lui simple.

Suveranii s'au imbarcat apoi pe yahtul „Ștefan cel Mare”, și s'au scoborit la Turtucaia, unde au fost întâmpinați de autoritățile civile și militare în frunte cu d. colonel Rujinski, comandantul regi- mentului 36.

Suveranii au vizitat școalele și bisericile ora- șului. Au făcut apoi o plimbare cu automobilul prin oraș.

MM. LL. și principii s'au imbarcat apoi pe yaht- ul „Ștefan cel Mare” plecând spre Turtucaia.

La Turtucaia.

Le debarcader augustii oaspeți au fost primiți de autoritățile civile și militare.

Populația era pe chei.

După ce Maj. Sa regele a trecut trupele în re- sistă, d. I. Ionescu, președintele comisiei inter- imare a ținut o alocuțiune, urând bun sosit MM. LL. și AA. LL. RR.

Augustii oaspeți, în automobile au vizitat bise- rica Sf. Nicolae, unde serviciul divin a fost oficiat de P. S. Sa episcopul Nifon al Dunărei de jos, de- alul Seremet, unde se vor construi cazărțile, școala primară Nr. 1, unde corul elevilor a intonat imnul regal și marșul „La arme”.

Apoi augustii oaspeți s'au imbarcat pe yaht, urmând spre Silistra, în uralele populației.

La Silistra.

La orele 5 p. m. yahtul regal „Ștefan cel Mare” a sosit în acest port. Silistra era frumos pavoa- zată. Populația era la debarcader.

După ce d. prefect Cămarășescu a prezentat pe- nabilitatea orașului, MM. LL. și AA. LL. RR. în- vâți de dnii miniștri Morțun și Dr. Angheliescu au vizitat Silistra, fiind aclamați de multimea popu- lației, căreia suveranii le răspundeau cu batista în semn de dragoste.

În dreptul „Teatrului Orient”, s'au aruncat M. S. reginei opt porumbei albi legați cu panglice colorate, pe cari Maj. Sa i-a luat și după ce i-a des- cendat i-a dat dlul Davila, fostul director al tea- trelor. La intrarea în biserică au fost întâmpinați de copilele Eugenia Sternatis și Mănăilă, cari au dat buchete de flori suveranei, urând să fie bine- veniți pe noul pământ al țării. Suverana le-a să- ruit. Toți copiii școalelor primare au cântat „Tră- gace regele” foarte frumos, reținând pe suverani câteva minute și stărnind admirația Lor.

În biserică M. S. Regele a luat loc pe scaunul tronului. Serviciul divin a fost oficiat de episcopul Nifon înconjurat de tot clerul.

La palatul administrativ, după ce au vizitat și tribunul unde au fost întâmpinați de președintele Dabulescu, suveranii au primit pe membrii comi- siei interimare a orașului Silistra, cum și ai orașu- lui Bazargic, prezentați de prefectul Gheorghescu. Suveranii au vizitat apoi moschea Baeracii, unde au fost primiți de fruntașii populației musulmane și turci, care a ținut o cuvântare, arătând că se va

inscrie cu litere de aur în cartea vieții lor sociale această zi memorabilă.

Apoi, în zece automobile, urmați de toată suita și oficialitatea orașului, au vizitat forturile Medji- di-Tabia și cazărțile noi și cele vechi. Pretutin- deni au fost aclamați de populația orașului.

La orele 8 seara suveranii s'au întors pe basti- ment, unde la opt și jumătate a avut loc o masă intimă, la care au fost invitați și mai mulți frun- tași ai orașului.

Intreg portul și toate vapoarele sunt iluminate cu lumini electrice.

Seara a avut loc retragere cu torțe.

Cursurile de vară la Vălenii-de-Munte, vor începe anul acesta la Iulie v. Inscrerile de par- ticipare se fac deja de pe acum la redacția „Nea- mului Românesc” în București, de unde se pot cere și eventualele informații. Se vor tracta la aceste cursuri despre progresele făcute în ulti- mul an din toate domeniile științei. Programul detaliat îl vom publica la timp.

Studentul Măndăchescu condamnat la 5 lei amendă. Tribunalul secția III-a din București a judecat procesul intentat studentului Măndă- chescu și lui A. Abramoff pentru că au cedat pa- șaportul lor lui Cătăraș și Chirilov.

Ei au fost apărați de dnii avocați Em. Anto- nescu, Radu Rosetti și Tudor Popescu.

D. Radu Rosetti a cerut tribunalului să pronunțe o hotărâre prin care să achite pe cei doi invinuiți, întâi, fiindcă s'a dovedit că aceștia nu au fost complici la săvârșirea atentatului de- la Dobrițin și al doilea, fiindcă ei au stat destul de mult arestați pentru greșeala făptuită.

În afară de aceasta, spune d. Radu Rosetti, tribunalul nostru nu trebuie să se gândească la impresia pe care hotărârea de achitare o va face-o în Ungaria. Judecătorii unguri — termi- nă d. Rosetti — nu s'au gândit un singur mo- ment la impresia ce avea să o facă sentința pe care ei nu s'au sfiit să o dea în procesul dela Sătmăr.

D. Emil Antonescu a pledat și dsa pentru a- chitarea lui Măndăchescu și a lui Abramoff.

Tribunalul considerând fapta lor ca o im- prudentă, i-a condamnat la câte 5 lei amendă și i-a eliberat.

† **Gavrila Pop**, paroh rom. gr. cat. în Feleac după un morb greu a decedat în vârstă de 80 ani. Inmormântarea se va face Joi, în 14 Maiu în cimiterul de lângă biserica din Feleac.

Odihnească în pace!

Programul prelegerilor populare aranjate de despărțământul Ilia al Asociațiunii în decursul anului 1914. 1. *Ilia* (Marosillye) în 16 August n. 2. *Bretea* (Marosbrettye) în 24 Maiu n. 3. *Tăr- năvița* (Tirnavicza) în 31 Maiu n. 4. *Sirbi* (Szirb) în 14 Iunie n. 5. *Gothatea* (Gothátya) în 21 Iu- nie n. 6. *Visca* (Vizska) în 28 Iunie n. 7. *Almă- sellšte* (Almásszelistye) în 5 Iulie n. 8. *Zam* (Zám) în 12 Iulie. 9. *Burjuc* (Burzsuk) în 19 Iu- lie n. 10. *Mikănești* (Mikanesd) în 2 August n.

Afară de disertațiuni, în unele comune se vor mai executa și vre-o câteva cântări de un cvart, compus din 4 tineri din Ilia, precum și declama-țiuni. Afară de prelegătorii designați, este pri- mit cu drag și cncursul altor intelectuali, cari se interesează de progresarea despărțământu- lui.

Prelegerile sunt de a se înștiința cu cel pu-țin 10 zile înainte.

Domnii prelegători sunt rugați a-și întocmi temele așa, ca acelea să fie scurte și cuprinză- toare, căci experiența ne-a arătat, că diserta-țiunile lungi, la poporul nostru de rând își pierd efectul și îl obosește și copleșește.

Domnii conducători și prelegători sunt ru- gați să insinue cel puțin cu 2 săptămâni înainte dacă sunt împiedecați a lua parte în comunele designate, comunicând și aceea, că în care altă

comună doresc a satisface însărcinării primite, ca să se poată lua încă la timp dispozițiile de substituire.

Cu ocaziunea prelegerilor, în fiecare comună se va înființa și câte o bibliotecă populară.

Fiecare paroh al comunei interesate, este rugat a se îngriji de o persoană de încredere, cui să i se predeie cărțile și cărui să se în- credințeze conducerea bibliotecii, iar domnii conducători al prelegerilor sunt rugați a prelua cărțile dela biroul despărțământului, ducându-le cu dânsii în comunele unde sunt designați de conducători.

Domnii preoți, învățători și alți fruntași al comunelor unde se vor ținea prelegerile popo- rale, precum și cei din comunele învecinate, sunt rugați a publica în cerc cât mai larg termenul prelegerilor și a se îngriji, ca poporul să ia parte în număr mare la aceste prelegeri.

Domnii conducători sunt rugați ca să înain- teze biroului despărțământului un scurt raport despre prelegerile conduse de dlor. Comuni- când: 1. Numele prelegătorilor. 2. Obiectul pre- legerii. 3. Numărul aproximativ al ascultători- lor. 4. Persoana căreia s'a încredințat biblio- teca populară... — *Ilia*, la 1 Maiu 1914.

Dr. Ștefan Chirilovicu,
directorul desp.

Chestia podului de peste Dunăre. Intervie- wat de un redactor al ziarului „Universul” S. Radeff, ministrul Bulgariei la București, a de- clarat următoarele relativ la chestia podului de peste Dunăre:

În această privință, — pot să vă declar lu- cruri precise și interesante.

Anumite ziare din străinătate, ocupându-se de tratativele urmate între Sofia și București, prin delegați, în vederea construirii podului de peste Dunăre, au legat această chestiune de a- ceea a împrumutului negociat de Bulgaria.

Aceste ziare au afirmat că România s'ar fi arătat gata să sprijine acest împrumut, cu con- diție ca guvernul bulgar să accepte punctul de vedere al României, în chestiunea podului de peste Dunăre.

Vă declar formal că guvernul român nici- odată n'a voit să facă presiuni (peser) asupra voinței noastre, în această privință.

Negociațiunile pe cari le-am avut în Ches- tiunea podului n'au fost înăurite, nici de o parte nici de cealaltă, de nici o considerațiune străină naturii problemei care ne preocupă”.

Moșile casei Sf. Spiridon. Citim în „Uni- versul”: „De câtva timp se fac tratative între casa Sf. Spiridon și un mare milionar rus din Basarabia, care a făcut propuneri de cumpă- rarea moșilor casei Sf. Spiridon, situate în Ba- sarabia. Cumpărătorul oferă 10 milioane pen- tru acele moșii”.

Congresul de geografie dela Ploiești. Difer Ploiești se anunță, că congresul de geografie se va ține în zilele de 5, 6 și 7 Mai v. cu urmă- torul program:

Comunicați asupra orașului Ploiești și pre- zentarea altor lucrări originale de d-nii G. Za- gorit, A. Fiorinescu, Nicolaescu-Bughianu și alții.

Programa geografiei de clasele primare în legătură cu cea din gimnaziu de profesor G. Gorciu.

Desemnul în predarea geografiei, d-na M. Atanasiu.

Lecții practice, d. profesor G. Arghirescu și d-na prof. Sm. Serescu.

Excursia și alegerea locului pentru congre- sul anului viitor.

Domnii profesori, cari doresc să ia parte, să-și trimită grabnic adresa exactă la Univer- sitate (Seminarul Geografic, sala XIV) spre a li se trimită biletul de drum și a se putea lua măsuri pentru excursie.

Dr. BALÁZS EMIL
Institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză.
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru ope-
rare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.
Celor din provinci cărora se recere îngrijire mai îndelungată le
stă la dispoziție camere confortate anume. (Ba 927—60)

Sau și deschis subscripții publice aici la ... cât și în principalele orașe ale Italiei, ca ... în ajutorul celor loviți de nenorocirea ...

Italia, boala Impăratului Francisc Iosif, ... armărită cu cel mai viu interes. Se publică ... buletine medicale și știri oficiale, și toate ... că boala Impăratului este staționară și fă- ... caracter grav.

Totusi, lungimea acestei boale și știrile cari ... sunt la fel, fac ca în Italia să se creadă că ... Impăratul este mai serios bolnav.

Preocuparea italiană, asupra acestor fapte, ... ușor de inteles. Mai întâi, lumea politică, ... gândește la alianța ce leagă Italia cu Austria, ... care, poate și-ar schimba caracterul ... prin venirea la tron a Moștenitorului ... azi.

Publicul mare, urmărește fazele boalei, pal- ... de emoție, gândindu-se la Triest și la ... cari sunt localități locuite de Italieni, și ... nu-i este strein faptul că Italienii nu- ... în gura mare aceste două localități „pro- ... noastre iredente”, iar politica de „apro- ... „politica iredentă”.

De aceea, în Italia se urmărește cu deose- ... interes mersul boalei Impăratului, și mari ... naționale și mai ales iredente sunt le- ... de fazele acestei boale.

I. T. Alian.

Pentru cel ce vreau să vină la America.

Primum următoarea scrisoare:

În interesul și binele celor ce vreau să vină la America, binevoiiți vă rog a da publicității acestor rânduri:

În America de prezent este o criză mare. Pretutindeni lucrările stagnează.

Sute de mii de muncitori stau fără de lucru, colindând dintr'un oraș în altul, dela o fabrică la alta.

Deoarece de nicăiri nu vine nici o știre, fie că de pildă despre deschiderea lucrărilor bielor muncitori, neavând cu ce plăti mâncarea și hrana, sunt gonți din toate casele.

Pe strade, la tot pasul, se roagă unul să-i dea un ban să mănânce.

Zilnic sunt solicitat de bietii noștri Români să lucrez, să mijlocesc la consulatul austro-ungar să-i trimită acasă, căci pier de foame.

Ți-se sfășle inima de durere, văzând om puternic, ca un munte, plin de viață, spuiind cu lacrimi în ochi, că de trei zile n'a mâncat.

Casa și adăpostul îl sunt o groapă la marginea orașului.

Ce va fi însă la iarnă?

Este regretabil, că consulatul austro-ungar, prea puțin, sau de loc nu se îngrijește de cetățenii săi, ajunși în mizerie.

Acel ce vrea să meargă acasă prin consulat, trebuie să-și plătească drumul dela locul unde se află până la apă și după ce se debarcă în Europa, trenul până acasă.

Aceasta ar fi cam jumătate din drumul Americii.

Dar omul de unde să plătească, căci nu are ce?!

Cauza crizei este foarte ușor de aflat.

Ajungând partidul democrat la putere, republicanii, stăpânii cei mai mari ai fabricelor și ai banilor, închid fabricile, aducând criza în țară, pe care din nenorocire muncitorii o simt mai tare.

Filind criză în țară, este explicabil că, lumea disgestă de partidul democrat, și la viitoarea alegere, căderea lor este sigură.

Astfel se explică germenul crizei.

Drept aceea, este foarte posibil, ca criza actuală, să țină tot timpul de domnie al partidului democrat.

Deci, — acel ce nu vrea să se expună cu voia lui, a ajunge peritor de foame, sau cel puțin cerșitor la ușa altuia, să nu mai plece la America deocamdată.

On. domni preoți și învățători, ar fi bine să aducă aceasta la cunoștința poporului chiar în biserică, pentru a preveni zilele amare celor ce vreau să plece la America.

Indiana-Habor Ind., la 28 Aprilie 1914.

Simeon Mihalțian,
preot ort.

NB. Celelalte ziare sunt rugate în interesul poporului să reproducă aceste rânduri.

Cursurile „Asociațiunii” la Sibiu.

(Ad. A. Tzigara-Samurcaș și Simeon Mehedinți.)

Cei doi conferențieri din urmă, cari au trecut frontiera, au dat cursurilor inaugurate în orașul nostru, caracterul academic, pe care trebuia, să-l aibă aceste cursuri dela început. Profesorul și directorul „Muzeului de artă națională” și-a stabilit reputația prin lucrările și studiile sale asupra artei neamului nostru. Era de sine inteles că prelegerea d-sale, însoțită de proiecțiuni de schiopticon, avea menirea — și intru câtva și-a ajuns-o, — de a introduce publicul nostru în dezvoltarea artei românești. Subiectul, ce i s'a fixat spre tratare, dlui Samurcaș era însă prea vast pentru timpul scurt ce-i stetea la dispoziție. A ținut, să amintească lucrul acesta chiar și dânsul pentru a ne lămurii oarecum caracterul fragmentar al conferinței sale.

D. Tzigara-Samurcaș este de părerea că un istoric al artei dispune de dovezi mult mai puternice pentru a înfățișa icoana unei vremi, decât istoricul evenimentelor. Pe când istoricul lucrează cu elemente de a doua mână: documente, inscripții, cari nu reoglindesc totdeauna evenimentele importante din viața unui neam, ei adeseori sunt numai întâmplătoare, istoricul artei are în fața sa produsele superioare, le vede, le pipăie, se apropie cu sufletul mai tare de oamenii trecutului, deci judecata lui e mai documentată.

Evoluția e o dezvoltare a ceva ce există. La noi din vremi bătrâne a existat artă și nizuște artistice. Putem deci hotărât vorbi de o evoluție a artei românești. Această evoluție înainta când cu pași mai grabnici, când mai incet, ba au fost vremi, de totală stagnare. Astfel tocmai anii nașterii vieții noastre naționale, când deci toate ramurile de viață iau avânt puternic, sunt cei mai nenorociți pentru viața artistică. Arhitectura română abia se statornicise pe la 1800, și iată, că atunci în loc de sprijin începe, să fie prigonită și înlăturată. Se aduc meșteri străini, cari strică în mare parte arta noastră îmbrăcând-o în forme internaționale, și mai ales gotice.

Aveam o pictură proprie. Ei bine, curentul acesta îi rupe firul dezvoltării. Se ivesc școli noi, cari nu mai vor să știe de ce-a fost până atunci. Tatărăscu d. p. aderent al școlii italiene, dă forme italiene sfintilor de prin bisericile noastre. La Vârșet altul mai intranzigent îi îmbracă de-a dreptul românește. Chiar și Smighelschi greșeste împotriva tradiției. El introduce decorativă românească. Nu-și dă seamă că motivele noastre populare sunt armonice numai în mărimea naturală a țesăturilor; mărirea lor ajunge disarmonică, ba câte odată chiar jignitoare. El modernizează figurile, introduce perspectiva; uită, că pictura bisericească are să fie „biblia pauperum”, redarea pe intelesul tuturor a scenelor din evanghelia, deci trebuie să fie cât se poate de simplă.

Vremea nouă a adus o regenerare a sufletului nostru și astfel și o regenerare a artei. Arhitectura se întoarce iarăș la vechia tradiție, vede că forma ei de pe vremuri e cea mai corespunzătoare climei și vieții noastre, și prin străduința lui Mincu se stabilește și se lățește stilul arhitectonic specific românesc.

Pictura la noi era restrânsă la biserici și mănăstiri. Nu era un centru unde să fie cultivată unitar și de unde să primească îndrumări. În sfârșit se ivește T. Aman, care cearcă, să ridice o școală de belearte, și prin tablourile sale ne apropie de viața artistică a apusului. El însă nu-i talent destul de original. Stă mai ales sub influința lui Picot și Salvatore Rosa. E bun portretist, însă e slab în compozițiile mai mari. Ii lipsește simțul unității, figurile sunt studiate fiecare aparte. El e totodată și întâiul nostru gravor de seamă.

Original, puternic, neaș român, și dotat cu un deosebit simț de compozițiune e Grigorescu. El însă n'a putut fi influențat de nici un pictor, n'a umblat decât la măiestra școală a naturii. Aceasta a făcut dintr'insul cel mai mare pictor român și cel mai genial zugrav al vieții și pământului românesc. El e stâlpul îndrumător al picturii noastre, ai cărei reprezentanți Mirea, C. Petrescu, Vermont, Verona, St. Popescu, O. Steriade, Luchian, Loghi ș. a. împreună cu sculptorii noștri tineri, deschid artei cărări tot mai largi și propovăduiesc tot mai cu stăruință și isbândă cultul frumosului în țările românești.

Conferința interesantă, — care nu era extrasul sarbăd al unei cărți minunate: cazul dlui O. C. Tăslăuanu cu „Grigorescu”, — și expunerile clare ale unui om de specialitate, însoțită de proiecțiunile necesare pentru ilustrarea lor, a pricinuit cea mai vie plăcere în publicul sibian și de sigur a trezit dorul de a cunoaște și mai deaproape arta neamului nostru. Impresia se vedea din aplausele, cari nu mai voiau să înceteze.

După conferință în cinstea dlui Tzigara-Samurcaș a fost o mică întrunire. D. Dr. V. Bologa, directorul școlii de febe a „Asociațiunii”, în frumoase cuvinte calde a tălmăcit distinsului conferențiar sentimentul de profundă mulțumită a publicului. La cecace d. Samurcaș a răspuns, făgăduind că are să mai vină.

Dumnezeu să ni-l aducă și să ne aducă și pe alții!

Seria conferințelor inaugurate anul acesta în sala festivă a muzeului „Asociațiunii”, a fost încheiată în cea dintâi Duminică după sărbătorile sf. Paști, în fața unui public numeros, de profesorul universitar S. Mehedinți, care a vorbit despre „Cultura românească în jumătatea a doua a veacului al 19-lea”. Profesorul Mehedinți e un excelent cauzeur, un conferențiar de-o fineță neobișnuită, și de-o eleganță limpede, colorată și fermecătoare. Cu cât vorbește mai mult, cu atâta cereul magic, ce te leagă de el, se strâmtorează, și te apropii pe nesimțite, răpit de puterea plină de vervă a cuvântului, de sufletul său vibrant, de care n'ai vroi să te mai despartă niciodată. Câtă competență, unită cu cele mai limpezi observații, se deslușia din frazele sale largi, tăiate cu gesturi elegante, aproape sculpturale!...

Di S. Mehedinți a înzistat cu multă căldură în partea primă a conferinței d-sale, asupra definiției noțiunii de popor. Poporul, a spus d-sa, e „o formație biografică”: totalitatea indivizilor legați prin caractere de rasă, prin limbă, tradiții, și o sumă de însușiri sufletesti, cari deosebesc acea masă omenească de altele dimprejur. Fiecare popor, e o formă necesară a evoluției, și, deci, are în ierarhia vieții colective a omeniții, locul și menirea sa aparte. D-sa amintește apoi caracterul latin al poporului nostru, și combate opinia acelora, cari cred, că dimpreună cu cei din urmă legionari romani retrași peste Dunăre, s'a stins pentru totdeauna urmele poporului suveran din Dacia traiană. Nici o furtună n'a fost în stare să ne miste din locul cucerit odată cu forța armelor. Retrași acolo, în piscurile munților, am rămas întocmai ca și mușchiul și iuniperul, ce se prinde strâns de stâncă. Adevăratul păstor al romanității noastre a fost țaranul român. Alături de sânge, — întâiul criteriu al unității etnografice, — tot țărânimca a păstrat și limba. Nu știe telectuală își poate asuma atribuția, și nici în artă, nici în literatură, și în știință, și în viața publică. Ca și la alte popoare, și la noi, unitatea este a poporului românesc, în tot ce înseamnă caracterul autohton”; „cei de la noi au primit în sine cu veneticii, și-au dobândit în sine, prin asimilație, prin unitatea și prin înălțarea și dezvoltarea neamului. Deoarece în viața noastră, și în viața etnografică de rasă și suflet a poporului românesc. Tă-

BERSON este cel mai bun călăuș de gumă LA CERȘĂRI

rănimea noastră a dat probe, în clipe mari, de-o uriașe forță vitală. Același uragan, ce-a mânat odinioară cu impetuozitate ostile lui Mincea și ale lui Mihai spre Dunăre, și-a trimis drapelul în ploaia gloanțelor și la 1877 și la 1913. În ajunul războiului din 1913, domnea în mijlocul frunțașilor vieții politice din România o apăsătoare îngrijorare față de reușita expediției din Balcani. Bărbați cu cădere, se îndoiu în prestigiul și autoritatea morală, a statului român. Toate nedumirile au fost spulberate însă, în urma vitejiei, „poporului de jos”, care dovedise o pricepere extraordinară a nevoilor statului român...”

Conferința dlui prof. S. Mehedinți, autorul celor două lucrări de valoare „Poporul” și „Cătră noua generație” a fost ascultat cu sfîntenie până la sfârșit, și-a fost acoperit cu aplauze bogate.

După conferință, s'a improvizat un mic banchet, în onoarea sărbătoritului conferențiar, la care a luat cuvîntul dl asesor consistorial **Nicolae Ivan**, tîlmăcind cu iscusință sentimentele de mulțămîntă, ce le datorăm dlui Mehedinți, pentru înalta plăcere estetică ce ne-a produs-o cu frumosul și armoniosul său graiu românesc. Dl Mehedinți, mulțamește antivorbitorului său, pentru cuvintele binesimțite, cu care l-a întâmpinat. În fine, dl protopop al Brașovului **Dr. Vasile Saftu**, a ținut să și distreze publicul, spunînd, că deși n'a iubit niciodată în viața sa geografică, totuși, s'a extaziat deasfădată, la mirunata lecție de „geografie” a prof. S. Mehedinți!..

Sallust.

Știrile zilei.

Manifestațiuni de simpatie în Șcupcina sârbească pentru România.

Belgrad. — În Șcupcină tînarul radical **Dreskovič**, și naționalistul **Ribarac** au interpelat pe d. **Pasič** cu privire la nemulțumirea ofițerilor.

Proiectul convențiunii sârbo-române cu privire la construcția podului de cale ferată pe Dunăre, a fost adoptat în unanimitate în ultima cetire. Președintele adunării, d. **Nicolici** a exprimat marea satisfacțiune a adunării, că un proiect de atîta importanță pentru dezvoltarea relațiilor celor mai intime între România și Serbia să fi fost adoptat în unanimitate de Skupștină. S'a strigat atunci de deputați de repetite ori: **Trăiască România!**

Congresul camerelor de comerț din România.

București. — Congresul camerelor de comerț din România, care urma să se țină la Craiova la 21 și 22 Mai v. a fost amînat din cauza alegerilor pentru constituantă la 8 și 9 Iunie v.

Sedința subcomisiei ungare pentru marină.

Budapesta. — Subcomisia de marină ungară a votat în sedința de azi bugetul comandamentului marinei de război. Raportorul **Victor Molnár**, a prezentat subcomisiei 3 rapoarte, cerînd afară de adoptarea bugetului încă votarea sumei de 101 milioane ca credit extraordinar. După **Molnár**, amiralul **Hauss** a accentuat necesitatea întregirii diviziilor de marină dela 3 la 4 unități.

Ministrul de comerț **Harkányi** dă lămuriri la întrebarea ce i s'a adresat privitor la împărțirea creditului de 426 milioane. Ministrul declară că între el și comandamentul marinei precum și ministrul de comerț austriac s'a încheiat o înțelegere până acum privitor la 380 milioane, asigurându-se participarea industriișilor din Ungaria la lucrările pentru marină. Privitor la suma restantă

va avea loc o înțelegere mai tîrziu. În discuție iau parte delegații **Francisc Chorin** și printul **Windischgraetz** și **Okolicsányi**, cari pretind ca comandamentul marinei să facă comande și la industriașii din Ungaria și să întrebuinteze și produsele industriei maghiare pentru acoperirea necesităților marinei de război, conform cvotei. Comandantul marinei, amiralul **Hauss** promite că va implini aceste pretensiuni. Subcomisia votează atît bugetul cît și creditele extraordinare și ia la cunoștință după scurte discuții răspunsurile și lămuririle date de amiralul **Hauss** și ministrul de comerț **Harkányi**. Sedința s'a terminat la 8 fără un sfert.

Excesele bandelor de antarți.

Roma. — Bandele Epiroților au jefuit și ars cătunul **Pavlavline**, compus din 30 case, **Vergo** compus din 100 case, **Copace** din 70 case și târgul **Giulați** din Caza **Delvince**. Frunțașii albanezi au fost prinși și aduși la **Corfu** pe bordul a două canoniere grecești.

Contele Czernin la Sulina.

Sulina. — Luni după amiazi a sosit în localitate pe bordul vaporului „**Marail**” cont. **Czernin**, ministrul Austro-Ungariei la București cu familia și însoțit de **Feller** consul general din Galați.

Ce scop are misiunea otomană la Livadia?

Petersburg. — Ziarul „**Rijeci**” află din Constantinopol, că scopul misiunii otomane care pleacă la **Livadia**, este să împiedece intervenția României în chestia insulelor. **Talaat-bey** urmărește scopul ca chestiunea insulelor **Chios** și **Mitilene** să fie supusă direct comisiei turco-grecești.

Petersburg. — Ambasada extraordinară a incintei presidată de **Talaat-bey**, ministrul de interne și de fostul ministru de război **Izzet-pașa**, a sosit la **Livadia** și a fost salutată la debarcader de reprezentanții puterilor publice și municipalității.

Partidele sârbești din Bosnia împotriva coaliției croato-sârbe.

Zagreb. — Partidele unite sârbești din Croația și Bosnia convocate la o conferință de către președintele **Jaksici Miljutin**, au luat hotărârea ca coaliția croato-sârbă devenind ea un partid guvernamental să părăsească uniunea. Față cu această hotărâre coaliția croato-sârbă a dat o declarație, în care neagă că ar fi devenit un partid guvernamental. Pactul ce există între ea și guvernul croat privește numai împlinirea celor mai importante necesități ale populațiunii din Croația.

Vizita baronului Hötendorf în Karlsbad.

Karlsbad. — Șeful statului major al armatei austro-ungare, baronul **Conrad de Hötendorf** a sosit aici azi înainte de amiazi și l'a vizitat pe șeful statului major al armatei germane, **Moltke**, cu care a conferat timp de mai multe ore. Seara baronul **Hötendorf** a plecat cu trenul îndărăpt la **Viena**.

Hazay în Viena.

Budapesta. — Ministrul de honvezi **Hazay** a plecat azi seara la **Viena**, unde vor avea loc constatări între el și ministrul de război **Krobatin**.

Ministrul Bilinsky și-a amînat călătoria în Bosnia.

Viena. — Ministrul comun de finanțe **Bilinsky** și-a amînat călătoria sa în Bosnia pînă pe sfârșitul acestei luni până în Septembrie, din cauza că saborul bosniac nu-și va putea termina lucrările până la termenul prevăzut.

Revărsarea Murășului la Deva.

Deva. — În urma ploilor ce țin de mai multe zile **Murășul** s'a revărsat. Casele din suburbii sunt în apă. Azi ploaia a încetat, și astfel se speră că apa se va retrage în curînd.

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 Mai 1914

Mersul vremii. *Institutul meteorologic anunță: vreme schimbăcioasă, în multe locuri ploie.*

Prognostic telegrafic: vreme rece. Temperatura la amiazi a fost: 10.2 C.

Prigoniri fără sfârșit. De o vreme în procurorii unguri iarăș sunt în plină „atitudine”. Ochii lor de vultur străbat cu vîntul pînă în creeri munților și astfel, natura le scapă din ghiară nici un „agitator vâlcea”. Ca dovadă despre „neprețuita” lor „atitudine” intru „salvarea” statului unitar, național maghiar”, iată următoarele două cazuri mai recente:

Notarul **Kosuvsky Gyula** din **Bacău** (comit. Bihor) a denunțat tribunalului **Oradea-mare** pe țaranul **Vasile Glița** pe motiv că acesta venind la primăria comunală plătească darea și pîrîndu-i-se prea puțin darea ar fi zis despre regele țării, că: „bată Dumnezeu pe atare rege care răvănește la banul meu!”

Ieri tribunalul din **Oradea-mare** l-a condamnat la 50 cor amendă, sau în caz de nepăsare plătere cinci zile temniță și pierderea drepturilor cetățenești pe un an de zile.

Țaranul **Glița** a înaintat apel contra sentinței.

Alt caz. În 30 Ianuarie n. 1913, țaranul **Ion Morariu** din **Șicula** a fost chemat, împreună cu alți vreo 15—20 consăteni din **Boroșineu** pentru o transgresiune oarecare. Pretorul l-a condamnat la câte 2 coroane amendă.

Părăsind curtea pretorei țaranul **Ion Morariu**, supărat din cauza amenzii ce i-a fost pusă pretorele, ar fi zis:

— *Pentru sârmanii Români nu e dreptate în Ungaria. Ar fi vremea să vă dată craiul Carol să facă dreptate sârmanii Români!*

În urma denunțului făcut de pretorele **Boroșineu** procurorul din **Arad** a pus sub acuză pe numitul țaran pe motiv de agitație în triva Ungurilor.

Apărătorul lui **I. Morariu** ar fi d. avocatul **Dr. Ioan Suciu**.

Tot atâtea semne de o sinceră pace între Unguri și Români.

Pahod na Seghedin. Temnița mucegăită a ghedinului începe a se umplea din nou, căci vremea din urmă se depopulase într'un mod grîjitor pentru guvernanta noastră. Abia mai rămăseseră câțiva criminali politici: unii erau alții pedepsiți pentru lesa majestate. Acum dează iarăș „agitatorii”. (Vorbă să fie, era și în vremea din urmă, numai că condamnarea la temniță ordinară).

...Confratele nostru slovac din **Budapesta**, „**Slovenski Dennik**” publică în numărul său astăzi, în loc de primarticol, sentința în limbă maghiară a tribunalului din **Budapesta**, care condamnă pe preotul **Ivan Lilge** la un an temniță de stat și 1000 (una mie) coroane amendă pentru un articol în care se spune că societatea de maghiarizare cu forța „**DEMKE**” (soră cu **EMKE** și **FEMKE**) nu e societate culturală și prin urmare Slovacii să nu facă dragoste de ea. Norocul părintelui slovac că budapeștii mai civilizați și-au permis cel puțin luna condamne la temniță de stat.

Cheag pentru încheierea laptelui

cu marca „ROMÂNCA” cel mai bun: făcut din rînză de miel și vițel.

La cerere trimite prețurent și îndrumare pentru folosirea cheagului. :: Se capătă la:

Pálfi Márton Karánsebes

Bătăturile,

scortoșonia pielei, urciilor de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”

1 sticlă 1 cor. francată
1 coreană 40 fil. 3 sticle franco 3 cor. De vânzarea

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCH, farmacie la „SOROANĂ” la Győr.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*, celui Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911-1912

Vin alb	82	62
Rizling	86	64
Roșu de Minis	110	100
Cabernet	115	—

Vinuri noi din anul 1913

Vin alb	50.
Rizling	52.
Silv	54.

Expediez la dorință în sticle și în cantități mai mică vin.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 lei în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Mii de inși binecuvântă mijlocul nutritor de întărire „Kárpátia”

care în decurs de 3—4 zile încetează cea mai crâncenă tuse.

„KÁRPÁTI” e un mijloc excelent contra boalelor de astmă, răgușeală, constipație, precum și la boale de gâtlej, — plămâni și stomac.

Efect sigur, deja la prima încercare.
1 sticlă de 350 grame cor. 3.— 1 sticlă de 700 grame cor. 5.—

De vânzare la:
Victor Hosszu, Brașov

str. Claustrului Nr. 16.

Ho 1846—30

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervozitate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind mușchii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.

Prețul unei sticle mari K 3.50

” ” ” mici K 2. —

Se capătă în toate apotecele. Depozitul principal la

GUIDO FABRITIUS

Fa 1407. apotecar în Sibiu.

BRADOVKA GYULA

văpsitorie de haine, curățitorie chimică și fabrică de spălat în aburi.

:: KASSA. ::

Se curăță sau se văpșește cât se poate de frumos, haine de iarnă, blănării, haine de dame; bluze, toalete de baie.

Jachete de piele decolorate, se văpșesc într-o culoare închisă trainică.

Gulerile și manșetele, se curăță și se fac albe ca zăpada fără clor.

În cazuri de doliu, se văpșese imediat hainele în negru.

Firma pune mare preț pe expedierea cât se poate de repede și punctual pe poștă și în provincie.

Odăjdii bisericesti, broderiile se curăță frumos și cu multă îngrijire. Ba 1283

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI MODERATE LA ADMINISTRAȚIA ACESTUI ZIAR.

TELEFON: 750.

Balsamul farmaciei A. THIERRY

e veritabil numai dacă are marca de scutire călugărească. Are efect excelent la boalele organelor de respirație, tuse, imbilosare, răgușală, catar de gât, boale de plămâni, lipsă de apetit, mistuire neregulată, boale hepatice, influență, cărcei în stomac, etc. etc.

12 sticle mici, sau 6 sticle mari, sau 1 sticlă mare pentru călătorie 6 cor. 60 fil.

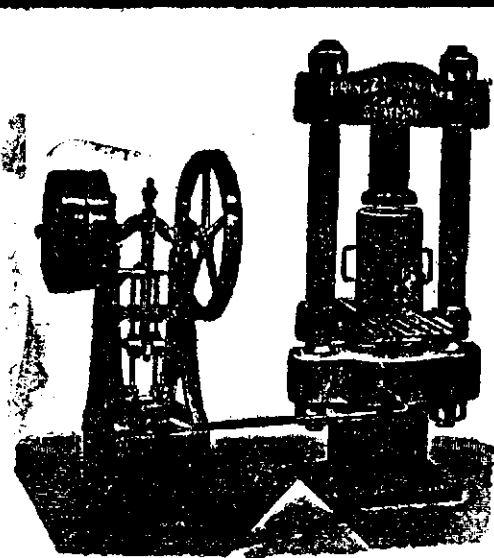
Alifia Centifolia
a farmacistului
A. THIERRY

are efect excelent contra oricăror răni învechite din cancer, infanții, aprinderi, carbunculul, pentru îndepărtarea obiectelor străine, face de prisos operațiunile dureroase, împiedică înmărunțirea sângelui. 2 tegle 3 cor. 60 fil. vânzându-se banii înainte sau cu ramburs. — De vânzare în Budapesta la farmacia TÖRÖK I. precum și în cele mai de seamă farmacii din țară.

În cantități mari în drogheriile: Thalmer & Seltz, urmașii lui Kochmeister, Radanovits Testv. Unde nu se găsește să se ceară direct dela producător: Ke 2030

A. THIERRY, farmacie la „Ingerul păzitor” Pregrada (lângă Rohitsch).

La comenzi mai mari se acordă rabat considerabil!

PRINCZ TESTVÉREK

Atelier de mașini și pentru clădit mori în **Szatmár.**

Pregătește petrine și orice mașini pentru stors olei, mănate cu apă, mașini de desghioțat, sfărmat și prese, pe lângă asta cele mai exacte transmisiuni cu tracțiune circumpetală. Instalăm mori pe tain, ori cu cilindru.

ANUNȚ.

APOTECA NOUĂ LA „SF. ILIE” DIN TIMIȘOARA-FABRIC, ÎN STR. RECAȘULUI, ÎN CASA COMUNEI BISERICESTI, S'A DESCHIS ÎN 30 APRILIE.

**CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA**

CONCORDIA

**TELEFON
NR. 750.**

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

**TELEFON
NR. 750.**

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 11a.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, fol, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă.**

**Prețuri
moderate.**

CHWALB ADOLF fia VILMOS

tâmbogiu și mlier.

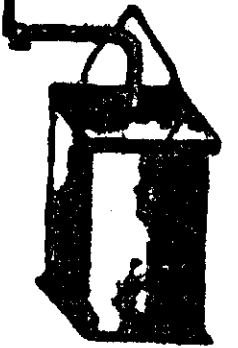
BUDAPEST, VII. Vörösmarty-u. 8.

(Cetățean stăruitor Murányi)

construcție totfelul de lucrări de tâmbogiu, articole pentru bucatărie și gospodărie, unelte pentru mliere. Fabricație de specialitate: măsuri de litru din tâmbogiu alb ori nikel, oase pentru olăi, lacuri ori petrolen, faole, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.

Catalog trimis gratuit și franco.

cel mai vechiu magazin și atelier de reparaturi în
ARAD, de biciclete, mașini de cusut și gramafon.

Declar în modul cel mai hotărât, că Bicicletele „Original Victoria” și „Puch” precum și mașinile de cusut Pfaff sunt de vânzare exclusiv numai la mine.

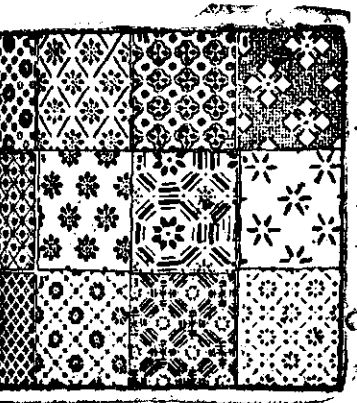
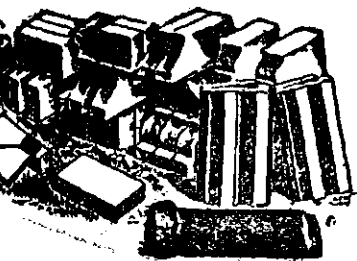
HAMMER VILMOS

ARAD, Szabadság-tér nr. 5/6.
Timișoara—Iosefin (Temesvár-Iőzsefváros) Hunyadi ut nr. 14.

Vânzare exclusivă de mașini și plăci Pahté, gramafon „COLUMBIA” și originale și cele mai noi plăci românești.

Mare atelier special de reparaturi.

Mașini de cusut „SINGER” cu prețuri foarte ieftine.

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și întreprindere de zidire
Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

(Bo 1742)

Execută: padințări de terazzo, granit, mozaic, beton, cheramit și mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arzeziene și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate și serviciu prompt. — Pe lângă prețul de fabrică se mai capătă tement de beocin și portland.

H. TH. BONNET,

stabiliment industrial de măsorie de lucrări p. clădiri și de mobile, cu putere motorică

BISTRITA (Besztercze), Felsőkölváros, Fő-ut 25.

Execută în mod ineccepțional totfelul de lucrări pentru clădiri și mobile, și lucrări pentru clădiri, portaleuri, mobilier pentru prăvălie, cafenea, școli și pentru biserică, apoi aranjamente complete pentru dormitoare, prizitoare și pentru bucătării, cu prețuri foarte ieftine. (Bo 2083)

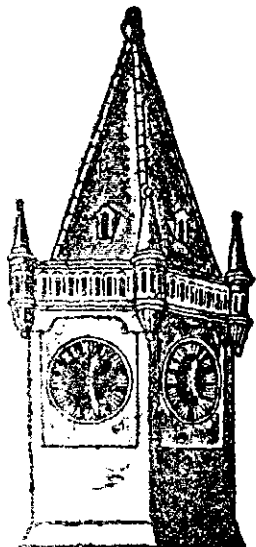
Proiecte și prospecte gratis.

CEASURI PENTRU BISERICI.**SZÁNTHÓ GYULA**

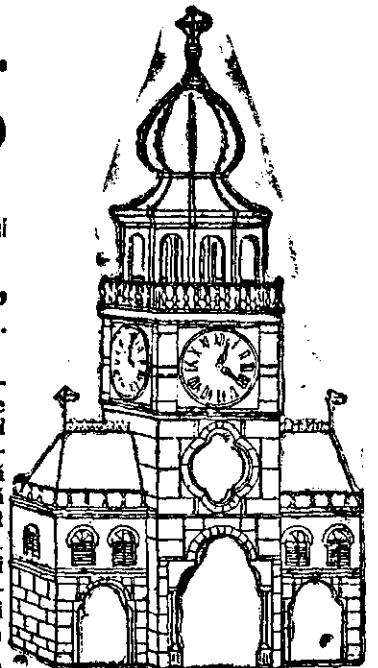
fabrică de ceasuri pentru biserică

NAGYVÁRAD,

Damjanich-utca 30 szám.

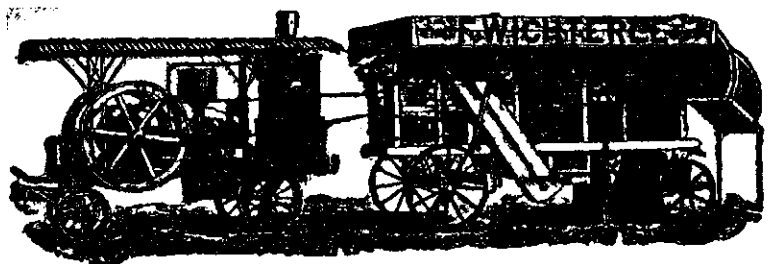

Oferă ceasuri pentru biserică care se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanție pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri care luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

2500 de garnituri cu benzină p. îmblățit a literat fabrica mea în ultimii 10 ani.

Numărul lucrătorilor: în anul 1878: 20. În anul 1913: 1050. Aceste cifre garantează calitatea excelentă a motoarelor noastre cu benzină, ulei brut, motoare absorbitoare de gaz și locomobile cu vapor.

Mașini de secerat și totfelul de mașini agricole și accesorii în favorabile condițiuni de platire. E 2062

Wichterle F., fabrică de motoare și de mașini.

Filiala în Budapesta: V., Vározi körút 43/1.

Se caută agenți!

Spiritul de reumă

este cel mai sigur mijloc de frecat contra durerilor provenite din podagră, ischias, reumă și totfelul de răceli. — După câteva frecări durerile membrelor suferinde încetează definitiv. Are efect sigur și la boale învechite și neglijate.

MODUL DE INTREBUINȚARE:

Dimineața la sculare și seara la culcare locurile suferinde să se frece îndelung cu puțin spirit de reumă. După frecare partea suferindă să se învaluiască cu o haină caldă.

Prețul unei sticle 1 cor.

Preparator:

Sa 572

F. Sándor Zoltán

farmacie la „Inger” — Erdőszentgyörgy.

Singurele băi (scalde) și ape minerale românești în Ungaria.

Băile dela Sângeorgiul-român (Oláhszentgyörgy, Beszterez-Nászod megye) cu apele minerale „HEBE”.

La poalele munților nordice ai Transilvaniei în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească Sângeorgiul-român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerț poartă numele de „HEBE”.

Apa „HEBE”, pentru cantitatea mare de carbonat de sodiu, clorure metalice și acid carbonic ce conține, ocupă loc de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebuințează ca cură de beut cu cel mai mare succes la toate boalele acute și cronice de stomac și intestine, la constipație cronică, la iperemie de ficat, la disolvarea pietrelor de beseică, biliare și de rinichi, la emoroide, la benoragie și catare de mitră.

Ca baie (scaldă) influențează minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonitice, parametritice etc. precum și deosebitele boale de piele.

Băile se deschid la 15 Maiu st. n.

O mulțime de odăi corăspunzător mobilate stau la dispoziția publicului cu prețul de 2-5 cor la zi, în hoteluri și vile.

Înainte de sezonul mare, dela deschidere până la 15 Iunie și după sezonul mare, dela 25 August până la 30 Septembrie, atât la băi cât și la odăi se dă o reducere de 30%.

Bucătărie foarte bună și ieftină.

Onoratalui public îi stau la dispoziție: jurnale, bibliotecă, piano și tenis, Parc și alei (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalții munți din vecinătate. Muzică permanentă.

Prețul unei băi calde de clasa I. K. 120

„ „ „ „ „ „ II. 1 cor.

Calea ferată are stațiunea în loc, unde în orice timp stau trăsuri comode la dispoziția onor. public.

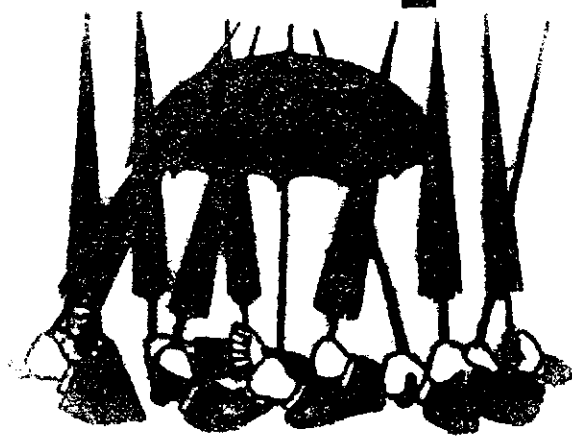
Prospecte trimite franco.

Direcțiunea băilor.

(So 2110)

Băile și apele minerale sunt luate în întreprindere de soc. pe acții curat românească „HEBE”.
Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Băile și apele minerale sunt luate în întreprindere de soc. pe acții curat românească „HEBE”.
Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

PLOIERE

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **En-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate; **GULERE** și **MANGETE** albe și colorate; **BATISTE** de buzunar; **BRATELE**; **CRAVATE** pentru gulere simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă p. bărbați în sortiment bogat și cu prețurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMID

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”

Telefon interurban 604.

Telefon interurban 604.

Agentura

principală exclusivă a renumitei fabrici de motoare R. H. LISZTER & Co. Ges. M. B. H. London (Anglia).

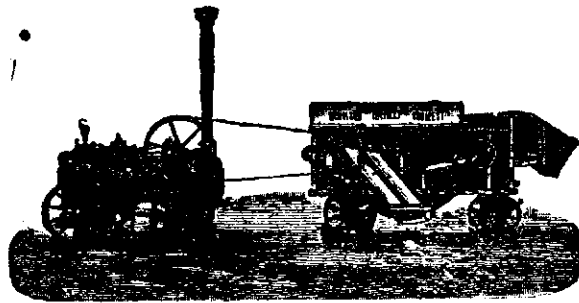
Cele mai noi motoare de benzină, absorbitoare de gaz și motoare cu ulei brut.

Garanță deplină.
Consumație puțină de benzină.

Manuare simplă.
Durabilitate extraordinară.

===== **Fără perturbări în lucrare.** =====

GARANȚA deplină p. imblătit și pentru puterea de lucrare.

CONDIȚII favorabile de plă-tire (pe mai mulți ani).

Schimb de motoare și batoze uzate. =====

FRĂȚII BURZA

cea mai mare firmă românească, magazin de motoare, mașini de imblătit și totfelul de mașini agricole.

A R A D, Piața Boros Béni Nr. 1. (Casa poprie).

Celor interesați le servește ou exploații și prospecte.

În scopul de a lega afacerea merge în persoană pe cheltuiala proprie la fața locului.

Cereți gratis marele preț-curent ilustrat.